

УДК 349.42

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ З ВІДОКРЕМЛЕНИМИ ФЕРМЕРСЬКИМИ САДИБАМИ В УКРАЇНІ

**І.С. СЮЙВА, старший викладач¹,
ВНЗ України «Університет сучасних знань»**

Стаття присвячена правовим питанням надання державної підтримки фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами в Україні. На основі вивчення чинного законодавства та юридичної літератури визначено особливості правового регулювання державної підтримки фермерських господарств з відокремленими фермерськими садибами та проведено їх аналіз.

Державна підтримка, фермерське господарство, відокремлена фермерська садиба, сільськогосподарські товаровиробники.

Актуальність дослідження правового регулювання державної підтримки фермерських господарств (далі – ФГ) зумовлена як необхідністю гарантування продовольчої безпеки, так і особливостями сільськогосподарського виробництва. Особливої актуальності набувають ці питання внаслідок набуття Україною повноправного членства в СОТ та виконання Плану запровадження Угоди про партнерство та співробітництво з ЄС, одним із пунктів якого є зобов'язання України узгодити законодавство щодо надання державної допомоги із законодавством ЄС, що потребує перегляду існуючих підходів до державної підтримки сільського господарства із врахуванням вимог СОТ та законодавства ЄС.

Чинне законодавство порівняно недавно закріпило термін ФГ з відокремленими фермерськими садибами. Відтак, в юридичній літературі правовий статус останніх практично не розкрито, відсутні комплексні дослідження особливостей правового регулювання державної підтримки ФГ з відокремленими фермерськими садибами, що зумовлює актуальність даного дослідження. Окремі аспекти надання державної підтримки ФГ досліджували М.В. Шульга, В.П. Жушман, П.Ф. Кулинич, В.Ю. Уркевич [1], Н.І. Титова [2] та ін. Варто виділити роботи Т.О.

¹ Науковий керівник – кандидат юридичних наук, доцент С.І. Марченко

Коваленко [3; 4]², яка висвітлювала окремі питання державної підтримки ФГ з відокремленими фермерськими садибами. Все це зумовило необхідність проведення спеціального комплексного дослідження особливостей правового регулювання державної підтримки ФГ з відокремленими фермерськими садибами і формулювання на цій основі пропозицій, спрямованих на вдосконалення аграрного законодавства в даній сфері.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу тенденцій розвитку законодавства України, правозастосовчої практики, досліджень соціально-економічної ролі ФГ з відокремленими фермерськими садибами в аграрній сфері визначити загальні риси та особливості правового регулювання державної підтримки ФГ з відокремленими фермерськими садибами, а також перспективи розвитку правового регулювання даного кола відносин.

Фермерські господарства в Україні визнано прогресивною формою підприємницької діяльності громадян у галузі сільського господарства. У зв'язку з цим, їм властиве особливе правове становище порівняно з іншими формами господарювання у сільському господарстві. Це знаходить свій прояв у особливостях державної реєстрації та припинення ФГ, особливостях правового регулювання земельних та майнових відносин у ФГ тощо. Окремо визначено і особливості державної підтримки фермерських господарств. Слід зазначити, що серед сільськогосподарських товаровиробників спеціальні заходи державної підтримки передбачено лише стосовно сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та фермерських господарств.

Законодавство закріплює за громадянами, що створили ФГ право на створення відокремленої фермерської садиби. Згідно зі ст. 5 Закону України «Про фермерське господарство» [5] відокремленою фермерською садибою є земельна ділянка разом з розташованими на ній житловим будинком, господарсько-побутовими будівлями, наземними і підземними комунікаціями, багаторічними насадженнями, яка знаходиться за межами населеного пункту. Варто відзначити, що з точки зору економіки сільського господарства вважається, що найбільш ефективним є використання земель у разі розміщення садиби на території фермерського землеволодіння.

Якщо провести історичну аналогію Столипінської аграрної реформи з сьогоденням, можна провести ряд паралелей між ФГ з відокремленими фермерськими садибами та господарствами відрубно-хутірського типу. Насамперед, спільним є стимулювання з боку держави створення таких господарств шляхом закріплення у законодавстві окремих заходів державної підтримки. Це зумовлено тим, що державна аграрна політика України базується на необхідності відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури.

² Коваленко Т.О. Державна підтримка фермерських господарств : новели правового регулювання : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/29-2011-05-11-22-05-40/703-2011-10-21-13-39-55.html>

В юридичній літературі державна підтримка сільського господарства розглядається як врегульована нормами права сукупність організаційних, економічних, правових та інших засобів (пільг та переваг), які надаються державою в особі уповноважених органів за рахунок державних ресурсів, або шляхом відмови держави від отримання певних доходів, суб'єктам господарювання, діяльність яких пов'язана з сільськогосподарським виробництвом з метою забезпечення продовольчої безпеки держави, розв'язання соціально-економічних проблем, сприяння соціальному розвитку сільських територій, відновлення та підтримання екологічної рівноваги територій [6, с. 143].

Основи державної політики у бюджетній, кредитній, цінovій, страховій, регуляторній та інших сферах державного управління щодо стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції та розвитку аграрного ринку, а також забезпечення продовольчої безпеки населення визначено Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року [7]. Цим законом закріплено заходи державної підтримки для всіх сільськогосподарських товаровиробників незалежно від організаційно-правової форми.

Закон України «Про фермерське господарство» передбачає спеціальні заходи державної підтримки для фермерських господарств, та особливі – для ФГ з відокремленими фермерськими садибами.

Аналіз юридичної літератури та аграрного законодавства дозволяють виділити особливості державної підтримки фермерських господарств з відокремленими фермерськими садибами:

- надається за рахунок державного бюджету через Український державний фонд підтримки фермерських господарств і його регіональні відділення;

- надається на конкурсних засадах. Процедура конкурсного відбору фермерських господарств щодо надання їм фінансової підтримки визначено Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 2 вересня 2011 р. № 441 [8];

- може мати як поворотний так і безповоротний характер;

- чітко визначений перелік витрат, на які надається фінансова підтримка на безповоротній основі;

- встановлено максимальний розмір фінансової підтримки, яка надається на поворотній основі;

- інформація про фермерські господарства з відокремленими фермерськими садибами, які претендують на отримання фінансової підтримки, заноситься до відповідного реєстру та підлягає опублікуванню в друкованих засобах масової інформації та на офіційному веб-сайті Українського державного фонду підтримки фермерських господарств;

- чинним законодавством передбачено відповідальність за незаконне одержання бюджетних коштів, нецільове використання бюджетних коштів та несвоєчасне і в неповному обсязі повернення до державного бюджету коштів фінансової підтримки.

За змістом заходи державної підтримки для фермерських господарств з відокремленими фермерськими садибами можна поділити на 2 групи: заходи державної підтримки, які спрямовані на облаштування відокремленої фермерської садиби та заходи державної підтримки, спрямовані на підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Таким чином, з метою стимулювання створення фермерських господарств з відокремленими фермерськими садибами здійснюється їх державна підтримка, що зумовлено необхідністю відродження селянства як господаря землі, носія моралі та національної культури. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств з відокремленими фермерськими садибами має ряд особливостей, які були розглянуті вище.

Список джерел:

1. Шульга М.В. Фермерське господарство: правові засади створення, функціонування та припинення: [навч.-практ. посіб.] / М.В. Шульга, В.П. Жушман, П.Ф. Кулинич та ін.; за заг. ред. М.В. Шульги. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2004. – С. 63, 64.
2. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: [навч.-навч. посіб.] / за ред. Н.І. Титової. – Л. : ПАІС, 2005. – 368 с.
3. Коваленко Т.О. Державна підтримка фермерських господарств: новели правового регулювання / Т.О. Коваленко : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/29-2011-05-11-22-05-40/703-2011-10-21-13-39-55.html>
4. Коваленко Т.О. Пільговий кредит на сільське житло / Т.О. Коваленко : : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/component/content/article/1269.html>
5. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003 – № 45. – Ст. 363.
6. Марченко С.І. Організаційно-правові питання товарного сільськогосподарського виробництва в Україні : моногр. / С.І. Марченко. – К. : ВГЛ «Обрії», 2010. – 199, [1] с.
7. Про державну підтримку сільського господарства : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877 // Урядовий кур'єр. – 2004. – 29 вересня.
8. Про затвердження Порядку та умов проведення конкурсу для надання фінансової підтримки фермерським господарствам : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 2 вересня 2011 р. № 441 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 74. – С. 143. – Ст. 2792.

Стаття посвящена правовим вопросам предоставления государственной поддержки фермерским хозяйствам с обособленными фермерскими усадьбами в Украине. На основе изучения действующего законодательства и юридической литературы определены особенности правового регулирования государственной поддержки фермерских хозяйств с обособленными фермерскими усадьбами и проведен их анализ.

Государственная поддержка, фермерское хозяйство, обособленная фермерская усадьба, сельскохозяйственные товаропроизводители.

The article is devoted to legal issues of state support farmers with separate farm estates in Ukraine. On the basis of current legislation and legal literature peculiarities of legal regulation of state aid farmers with separate farmers' estates and their analysis.

Government support, farm, detached farm house, agricultural producers.